

főtemplomaiban ekkor szentelik meg az olajokat, amelyeket az egyes templomokban a szentségek kiszolgáltatásánál használnak. Ilyen olajszentelés az örmény apostoli egyházban csak minden hetedik évben van. Ecsmiadzinban végzi a katolikosz. A lábmosás szertartása mint az ábrázoló szimbolika terméke mind keleten, mind nyugaton korán elterjedt [...]. Mind az örmény, mind a latin rítusterületeken csak akkor végzik, ha személyi (létszámbeli) feltételei biztosítottak. A magyarországi örmény templomban az utóbbi tíz évben nem végeztük. Az Oltáriszentség eltétele, illetve az esti szentségimádás a latin rítuskör hagyománya, ennek ősi örmény liturgikus gyökerei nincsenek.

Nagypénteken az örmény egyházban semmilyen liturgiát vagy közös istentiszteletet nem végeznek. Az oltárt fekete függöny (varakujr) takarja, előtte áll a Krisztus sírját jelképező jebitaph (epitáfium): emelvényre helyezett díszes kereszt. A magyarországi gyakorlatban a hívek keresztúti ájtatossággal, kereszt-hódolattal és szentáldozással emlékeznek Krisztus keresztáldozatára. [...] Hagyományos „szentsír” állítása az örmény templomokban nem szokásos, ahol mégis van, ott [...] latin hatás érvényesült.

Nagyszombaton a zsoltosma még Krisztus sírban nyugvására utal, de a 4. olvasmány utáni fénygyújtás már húsvét vigíliáját vetíti előre. Az este bemutatott szentmiseáldozat már húsvétot, a föltámadt Krisztust ünnepli.

Guzsik Tamás

(Megjelent az Örmény Egyházi Hírlevél, II/5. 1998. április 7-i számában)

Mikor is van húsvét?

Egyházi ünnepeink egy része —karácsony, vízkereszt, Örömhírvétel stb.— minden évben ugyanarra a meghatározott naptári napra esik, ezek az úgynevezett „állandó” ünnepek. Húsvét és a hozzá kapcsolódó ünnepek, határnapok (nagyböjt kezdete, virágvasárnap, mennybemenetel, pünkösd, *vartavar*) viszont évenként más-más napra esnek. Ezeknek a „változó” ünnepeknek a meghatározó napja húsvét, Krisztus föltámadásának évenkénti főünnepe. (Csak megjegyzésként említjük, hogy emellett minden vasárnap is a föltámadás ünnepe). A húsvét valamennyi keresztény egyházban az év legnagyobb ünnepe. De mikor is van húsvét, és miért nem egy időben ünneplik keleten és nyugaton?

Az utolsó vacsora leírásából (Mt 26,17–30) és Jézus temetésének körülményeiből (Mc 15,42; 16,2) biztosan tudjuk, hogy az események a zsidó peszáh ünnep környékén történtek: a keresztre feszítés az ünnep előnapján, a föltámadás az ünnepet követő hajnalon. A peszáh, az Egyiptomból történt szabadulás emléknapja a zsidóság számára főünnep, az első tavaszi hónapban (nisan) holdtöltekor ünneplik. A keresztény ókor egyházatyái kezdettől fogva nagy fontosságot tulajdonítottak a húsvét időpont-meghatározásának. A nikaiai (niceai)

I. egyetemes zsinat határozta meg az évenkénti ünnep dátumát: a tavaszi napéjegyenlőséget (március 21-e) követő holdtölte utáni vasárnap. Eszerint húsvét ünnepe tág határok között, harmincöt napos intervallumban lehetséges: legkorábban március 22-én, legkésőbb április 25-én. Ez a szabály azóta is (325 óta) érvényes valamennyi keresztény egyházban. Mégis rendszeresen értesülünk arról, hogy a keleti és a nyugati egyházak nem egy időben ünnepelnek. Ennek részben csillagászati számítási okai vannak.

Ismeretes, hogy a középkor végéig az úgynevezett Julianus-naptárt használták, ami a tényleges csillagászati helyzethez képest némileg pontatlan volt: az eltérés 125 évenként 1–1 nap volt. Az eltolódás a XVI. századra már tíz napot tett ki (jelenleg 14 nap). XIII. Gergely pápa (1572–1585) 1582-ben radikális naptárreformot kezdeményezett, és pontosabb naptárt vezetett be. Nyugaton ezt rövidesen mindenhol elfogadták, míg keleten továbbra is a Julianus-naptárt használták. A Julianus-naptár a tavaszpontot március 21-re rögzítette, így csak ezt követheti a húsvét. De a Julianus- és Gergely-naptár között tizennégy nap az eltérés. Így, ha a csillagászati tavaszpontot követő holdtölte korán (március 21. és április 3. között) van, akkor ez a keleten használatos Julianus-naptár szerint még nem számít tavaszi holdtöltének. Tehát ki kell várni a következő holdtöltét, és csak azután következhet a Húsvét. A bizánci szertartású egyházakban még arról is külön szabály intézkedik, hogy a húsvét és a peszáz ne essék ugyanarra a napra.

Az örmény egyházban napjainkban nem egységes a gyakorlat. A keleti területeken a Julianus-naptár szerint ünneplik a húsvétot, míg a nyugati diaszpórák alkalmazkodtak a polgári életben is használt Gergely-naptárhoz (bár például a párizsi érsekség ma is a Julianus-naptár szerint ünnepel). Magyarország és Erdély örményei már kezdetől a polgári naptárhoz alkalmazkodva, tehát a nyugati gyakorlat szerint tartották a húsvétot és tartják ma is.

Guzsik Tamás

(Megjelent az *Örmény Egyházi Hírlevél*, II/5. 1998. április 7-i számában)

Bubnó Tamás kitüntetése

2013. március 15-én *Bubnó Tamás* DLA karnagy, énekművész, a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola főiskolai docense (2009–)

Liszt-díjat kapott. A Társaság vezetősége frissen megválasztott tagjának örömmel gratulálunk. (A *Felelős szerk.*)

A komlói gyermekszkoláról mint fiatal, néhány év óta működő liturgikus együttesről nemrég —Magyar Egyházzene XIX (2011/2012) 205–206— adtunk hírt. Most egy néhány hónappal ezelőtt indult gyermekszkola-kezdemény csírázásáról számolunk be, valamint vezetőjük örömeiről, melyek egyházzenei tanulmányai mellé adódnak. Mindezt pedig biztatásul, hogy sosincs alkalmatlan idő arra, hogy valami jó elkezdődjék. (A Szerk.)